

Rozhýbaný kraj

December / 2020

Šťastné a zdravé

Tieto Vianoce budú iné ako tie, na ktoré sme boli dlho zvyknutí. Presne, ako bol iný tento rok. Ukázal to najhoršie aj to najlepšie v nás. V marci sme vošli do tmavého tunela a netušili, či uvidíme svetlo na jeho konci.

Čo najťažšie nám tento rok ukázal na župe? Museli sme urobiť bolestivé rozhodnutia. Napríklad to o zavretí našich stredných škôl ešte skôr, ako k tomu všetky samosprávy prinútil štát. Alebo tie o škrtnaní rozpočtu, ktorý priniesli nevyhnutné vypnutie ekonomiky v čase pandémie. Ale aj odhodlanie a odvahu pokračovať v náročných investíciách, ktoré sú už pridlho odkladané.

Hovorím najmä o cestnej sieti. Investičný dlh sa nám tento rok pripomenul haváriami dvoch mostov, niektoré úseky sa začali opravovať prvýkrát po 60 rokoch. Tu nie je na čo čakať. Som hrdý, že sa nám tento rok podarilo udržať vysoké tempo opráv na úrovni 80 km opravených úsekov. Viac sa dočítate v čísle.

Vždy keď sa čínsky koronavírus priblížil nebezpečne blízko, zomkli sme sa a podali si pomocnú ruku.

Rastislav
Trnka

predseda KSK
predseda@vucke.sk

Čo najlepšie ukázal tento rok na župe? Nasadenie nás východniarov pomáhať si navzájom. Vždy, keď sa čínsky koronavírus priblížil nebezpečne blízko, zomkli sme sa a podali si pomocnú ruku. Aj preto naša župa nikdy nebola na vrchole smutnej štatistiky. Hľadáme cesty, ako nezabudnúť aj na tých najviac ohrozených. V Bernátovciach preto otvárame karanténne bývanie pre ľudí bez domova.

Zvykli sme si priať šťastné a veselé. Šťastné Vianoce môžeme mať aj s obmedzeniami, hádam aj veselé. Aby však boli veselšie tie o rok, prajem nám hlavne dobré zdravie. Vydržme a nebojme sa.

Obsah

Pomáhame ľuďom bez domova

Rozhovor s pánom Mikulášom

Červený oblek visí v skrini Štefana Geržu z Rožňavy už 45 rokov. Je jedným z najdlhšie slúžiacich Mikulášov na Slovensku. V rozhovore hovorí, prečo deti potrebujú prežívať kúzelnú vianočnú atmosféru a čaro i tajomstvo sprevádzajúce Mikuláša.

str. 3 - 4

Košický samosprávny kraj zriadil dočasné karanténne ubytovanie pre ľudí bez strechy nad hlavou. V snahe ochrániť verejné zdravie a zároveň pomôcť ľuďom bez domova nakúpil obytné a sanitárne kontajnery, ktoré za symbolické 1 euro ročne prenajal útulku Oáza - nádej pre život, n. o. v Bernátovciach.

str. 7

Potulky krajom

Aj v čase pandémie ponúka príroda na východe Slovenska množstvo príležitostí na výlety. Pozrite sa, čo pre vás nachystal Košický svetový kraj v zimnej kampani Kraj sveta. Tento raz si posvietime na Spiš. Vychutnajte si zimu bezpečne.

str. 13 - 14

Rozhovo

so Štefanom Geržom

Ja sa na Mikuláša teším možno už aj viac ako samotné deti.

Štefan Gerža z Rožňavy rozpráva aj o tom, ako sa stal najstarším Mikulášom na Slovensku a ako viesť deti k čítaniu rozprávok.

Tešia sa na vás deti rovnako ako pred 45 rokmi, keď ste rozbiehali svoju kariéru Mikuláša?

Samozrejme. Deti ostávajú rovnaké. Radosne im svietia očka a sú celé šťastné. Nevedia sa dočkať toho, ako mi zaspievajú, porozprávajú sa a dostanú sladké darčeky.

Takže ani dnešná počítačová doba nemení túžbu našich ratolestí po čarovných a rozprávkových veciach?

Svet rozprávok je pre našich najmenších stále veľmi dôležitý. Skôr mám pocit, že rodičia, dospelí si myslia opak. Deti však chcú prežívať čaro a tajomno sprevádzajúce Mikuláša a vianočnú atmosféru. Prináša im to pokoj, pocit istoty a krásne spomienky, ktoré v nich zostávajú po celý život.

Majú, podľa vás, rovnaký vzťah aj k rozprávkam tak, ako v minulosti?

Som presvedčený, že áno. A nielen k tým, ktoré vidia v televízii. Dôležité sú pre nich aj príbehy, ktoré sa môžu dočítať v knihách. A práve v tom je dôležitá úloha rodičov. Aby si spolu s nimi čítali. Ak sa rodičia sťažujú, že ich deti málo čítajú, je to predovšetkým ich chyba. K láske ku knihám musia deti viesť predovšetkým dospelí.

Máte na to nejaký recept?

Každý sám pozná najlepšie svoje deti. Vie, čo na ne platí. Sú však aj rokmi osvedčené postupy. Napríklad pravidelné čítanie si večer pred spaním. Dôležité je tiež to, aby mali deti knihy stále po ruke. Odporúčam ich nechávať kde-kade v domácnosti. Deti po nich siahnu, ani nevedia ako.

Aké rozprávky ste čítali s vašimi deťmi?

Začínali sme Ľudmilou Podjavorinskou a jej nádhernou básničkovou knižkou Čin čin. Sú tam roztomilé veršičky, ktoré sa deti učili naspamäť. Keď boli väčšie, prišli na rad Dobšinského rozprávky a neskôr aj knihy od Daniela Heviera.

Mikulášom ste sa stali vďaka čomu?

Pracoval som v Mestskom kultúrnom stredisku a hral v miestnom ochotníckom

kom divadle. Preto keď ochorel náš dovtedajší rožňavský Mikuláš, oslovili ma, či miesto neho nezaskočím. No a ostalo mi to doteraz.

Ako prebieha 6. december, kedy je Mikuláš najvyťaženejší človek na Zemi?

So svojou družinou, teda deťmi prezlečenými za Snehulienku, čerta, anjela a zvieratká, sa stretávame ráno pred ôsmou. Naši malí herci sa prezlečú do kostýmov a vyrážame do škôlok. Najprv moja partia vystúpi so svojím programom a potom nám zahrajú a zaspievajú škôlkari. Takto prebieha celé dopoludnie. Potom si oddýchame a pred večerom ideme na Námestie baníkov, tu, v Rožňave, zapáliť prskavky na vianočný stromček.

Tento rok ste kvôli súčasnej situácii asi program menili.

Žiaľ, museli sme vynechať osobné návštevy škôlok. V divadle Actores zahrli tamojší herci rozprávku, ktorá sa nakrúcala na videozáznam. Na jej konci som prišiel a do kamery pozdravil deti, vysvetlil im, prečo nemôžme byť spolu a vyzval ich, aby spoločne s našou kapelou na javisku zaspievali pesničku Roľničky, roľničky. Keď dospievali, tak som im povedal: „Deťúrence, rýchlo utekajte k svojim skrinkám v šatni po darčeky“. Tie im tam ukryli ich pani učiteľky. Túto nahrávku dostala každá škôlka v meste a v piatok 4. decembra si ju mohli prehrať. V sobotu sme sadli s primátorom mesta na vozík ťahaný koňom a brázdili ním ulice Rožňavy. Rozdávali sme drobné darčeky a pozývali všetkých, aby prišli večer na námestie. Tam sme skončili pri stromčeku. Pozdravil som deti, poprial im krásne sviatky a vyzval som ich, aby si o 17-tej pustili video na YouTube, kde bolo nahraté naše divadelné predstavenie s príchodom Mikuláša, určené už pre celé mesto. Samozrejme, všetko sa dialo v súlade s pravidlami a moje husté fúzy aj bradu zakrývalo rúško.

Vaša mikulášska kariéra má už pravdepodobne viacgeneračnú fanúšikovskú základňu.

Áno, je veľmi milé a príjemné, keď mamička, ktorá sprevádza svoje dieťa, mi povie: „Som tak rada, že moja dcérka dostáva darčeky od toho istého

Mikuláša, ako som ich dostávala aj ja“.

Nestáva sa vám, že ste Mikulášom aj v iné dni, než v tento jeden deň v roku?

To viete, že stáva. Napríklad. raz večer, keď som z mikulášskeho dňa ešte v kostýme odchádzal z garáže, tak som začul som, ako mamička hovorí svojmu synčekovi. „Pozri, vidíš, Mikuláš a ty si neveril, že existuje“. Bola to mamička z niektorého bloku na našom sídlisku. Odvtedy ma jej synček nepozdraví inak ako: „Dobrý deň, ujo Mikuláš“.

Trvá vám dlho, kým sa z pána Štefana prevetelíte do Mikuláša?

S pribúdajúcimi rokmi stále kratšie. Najprv som používal hereckú parochňu, fúzy aj bradu. Potom mi už brada narastla. Musel som si ju akurát zafarbovať. Teraz už nemusím ani to. Bradu aj vlasy mi roky prirodzene zafarbili do strieborna, takže už nepotrebujem maskovacie pomôcky. Akurát si bradu nechávam narásť od júna, kedy sa pre mňa začína príprava na Mikuláša.

Nezunovalo sa vám po toľkých rokoch hrať stále to isté v ten istý deň roka?

Práve naopak. Nevieť sa dočkať stretnutia s deťmi. Ako mi zaspievajú, zahrajú a porozprávajú všetko možné. Ja sa na Mikuláša teším možno už aj viac ako samotné deti.

Neviem sa dočkať stretnutia s deťmi. Ako mi zaspievajú, zahrajú a porozprávajú všetko možné.

Košická župa má nové logo

Košický samosprávny kraj mení po 12 rokoch svoju vizuálnu identitu. Nové logo kraja má predstavovať dynamiku aj spojenie všetkých štyroch prirodzených regiónov kraja. Každý región je charakterizovaný konkrétnou farbou – červená pre Gemer (baníctvo), zelená pre Spiš (hory), žltá pre Abov (zlatý poklad) a modrá pre Zemplín (voda). Modernizované logo zároveň prirodzene dopĺňa historický erb Košického samosprávneho kraja. „Nové logo má pritiahnúť pozornosť verejnosti a naučiť ľudí viac o kompetenciách kraja. Z doterajšej praxe vyplýva, že obyvatelia málo poznajú právomoci svojho kraja, ako aj to, čo reálne ovplyvňuje. Vďaka novej vizuálnej identite chceme ukázať obyvateľom, že župa je im bližšie a aj oni vedia ovplyvňovať veci verejné,“ povedal riaditeľ Kancelárie predsedu KSK Boris Bilčák.

Z krajského rozpočtu vypadne 7 miliónov eur

Na poslednom rokovaní v roku 2020 schválili krajskí poslanci aj rozpočet na nasledujúci rok. Kvôli pandémie príde župa o 7 miliónov eur na dani z príjmov. Hospodáriť bude s rozpočtom 296 miliónov eur. Najväčšia časť týchto peňazí bude využitá

v oblasti vzdelávania, a to až 110 miliónov eur. Kraj má totiž vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti až 70 stredných škôl a školských zariadení. Najviac investícií chce župa realizovať v oblasti komunikácie, a to až 40 miliónov eur. Župa chce rozsiahlu

finančnou injekciou dorovnať investičný dlh z minulosti, ktorý visí na župných cestách. Okrem toho si chce vziať úver ďalších 5 miliónov eur na opravy poškodených mostov a ďalších vybraných úsekov ciest.

Priority poslancov KSK

Daniel Rusnák

OLANO, SaS, KDH, NOVA

Presadzujem využívanie nových možností prezentácie a moderných technológií v kultúrnych zariadeniach kraja, zvyšovanie ich návštevnosti, získavanie mimorozpočtových zdrojov financovania na rekonštrukcie týchto objektov a rozširovanie ich zbierkových fondov. V oblasti životného prostredia realizujeme „Program obnovy krajiny“, v rámci ktorého budujeme dažďové záhrady a pripravujeme ďalšie vodozádržné opatrenia, vrátane zelenej strechy. V spolupráci s ARR, Košice n. o. sme pripravili plány pre 6 území v kraji, ktoré obsahujú opatrenia na zadržanie vody v území a stanú sa súčasťou stratégie Košického samosprávneho kraja. Mojou prioritou je aj informovanosť, otvorenosť a kultivácia verejného diskurzu.

Gejza Sačko

MOST-HÍD

Moju prioritou je splniť to, čo som sľúbil. Kvalitné cesty sú základným pilierom rozvoja regiónu. Tu sme urobili veľký krok a máme ďalšie plány. Nemenej dôležité je vzdelanie. Investovali sme do všetkých škôl v regióne, vo finálnej fáze je rekonštrukcia SOŠ v Kráľovskom Chlmcí s cieľom udržať mladých ľudí v regióne. Plánujeme výstavbu plavárne pri Gymnázium v Kráľovskom Chlmcí, ktorá je v štádiu projektovej dokumentácie a bude slúžiť školám a verejnosti z okolia. Kľúčovou kompetenciou kraja, v ktorej sa angažujem, je zavedenie integrovanej dopravy, ktorá skvalitní cestovanie občanov kraja.

Vladimír Saxa

OLANO, SaS, KDH, NOVA

Ako poslanec KSK presadzujem modernizáciu zdravotných stredísk v Košiciach, ako aj opravu zdravotného strediska v Krásnej. Je dôležité, aby zdravotná starostlivosť v našom kraji bola poskytovaná v moderných budovách a aby lekári mali záujem o ambulancie v takýchto priestoroch. Ako pre predsedu komisie pre cirkevné a spoločenské otázky je pre mňa dôležitá aj komunikácia medzi jednotlivými cirkvami, ktoré sú zastúpené v našom kraji. Za kľúčovú kompetenciu kraja považujem rekonštrukciu a údržbu ciest a mostov, sociálne otázky aj starostlivosť o našich seniorov.

Ján Sekáč

ŠKV

Jednou z mojich priorít ako poslancu KSK je modernizácia polikliník, ktoré sú majetkom kraja. Ak chceme, aby tu pacienti chodili a lekári ordinovali, je nevyhnutné začať s ich rekonštrukciou, modernizáciou výťahov, spoločných priestorov a bezbariérového prostredia. Medzi moje priority patrí tiež oblasť budovania a rekonštrukcie dopravnej infraštruktúry, rozvoj cyklo dopravy a podpora projektov zameraných na rozvoj cestovného ruchu s ohľadom na podporu podnikateľov. Podporujem tiež výstavbu informačného bodu s hygienickým zariadením pri vyhládokovej veži na Tokaji.

Novinky zo Zastupiteľstva KSK

Poslanci Košického samosprávneho kraja rokovali po 22.-krát v tomto volebnom období 14. decembra. Priebeh zastupiteľstva bol vysielaný naživo na facebooku KSK a na webovej stránke web.vucke.sk, kde bol zverejnený aj prehľad tém a kompletne materiály z rokovania. Zastupiteľstvo KSK sa konalo v súlade so všetkými aktuálnymi pandemickými opatreniami.

Najdôležitejšie témy z rokovania 14. decembra

Krajskí poslanci schválili zmenu VZN o poskytovaní dotácií. Po novom budú dotácie pridelované na základe výziev, do rozhodovacieho procesu sa zapojí aj verejnosť.

Poslanci odsúhlasili prenájom obytných a sanitárnych kontajnerov Oáze - nádej pre nový život, n.o., ktoré budú slúžiť na zriadenie karanténneho miesta pre ľudí bez domova.

Schválený bol aj zámer zabezpečenia úveru vo výške 5 000 000 eur, ktoré župa použije na opravy ciest a mostov v kraji.

Župa bude realizovať projekt KlimaPark Kysak, ktorý poskytne priestor na vzdelávanie stredoškôľakov aj učiteľov stredných škôl v oblasti envirovýchovy a zlepšenia klímy.

Nasledujúce Zastupiteľstvo KSK sa bude konať 19. 2. 2021.

Zriadili sme karanténne bývanie pre ľudí bez domova

Pandémia nového koronavírusu sa nevyhýba ani ľuďom, ktorí žijú na ulici. Dodržiavať karanténu je pre obyvateľov bez strechy nad hlavou náročné.

Aj tu pomôže Košický samosprávny kraj (KSK). V snahe ochrániť verejné zdravie zriadila župa pre ľudí bez domova dočasné karanténne ubytovanie. Nachádza sa v útulku Oáza – nádej pre život, n. o. v Bernátovciach, ktorý sa dlhodobo zaoberá riešením problematiky bezdomovectva. Zariadenie pod vedením kňaza Petra Gombitu prejavilo o karanténne mestečko záujem ako najväčšie zariadenie svojho druhu v Košickom kraji. Prenájom za symbolické 1 euro ročne odsúhlasilo v polovici decembra Zastupiteľstvo KSK. Z dôvodu hodného osobitného zreteľa bol potrebný súhlas 3/5 väčšiny všetkých poslancov. Povinnosť zriadiť dočasné karanténne bývanie pre ľudí bez domova uložila Vláda SR predsedom samosprávnych krajov a primátorom miest s počtom obyvateľov nad 20 000. Cieľom je zamedziť šíreniu ochorenia COVID-19 medzi ľuďmi bez domova a pri pri-

jímaní do vybraných verejných alebo neverejných zariadení sociálnych služieb, ktoré sú podmienené odkázanosťou a tiež do centier pre rodiny. Župa prostredníctvom svojej rozpočtovej organizácie Správa majetku KSK nakúpila 10 obytných kontajnerov v obstarávacej hodnote 3 750 eur bez DPH za kus a 4 sanitárne kontajnery v obstarávacej hodnote 6 150 eur bez DPH za kus. Okrem ubytovania sú v karanténnom mestečku zabezpečené aj strava a hygienické potreby tak, aby sa znížilo riziko ochorenia a šírenie infekcie. Jeho obyvatelia absolvujú testovanie na COVID-19. Obytné kontajnery využije kraj aj po skončení pandémie. Vďaka nim bude môcť pomáhať obyvateľom zabezpečiť dočasné ubytovanie aj v iných nepredvídaných životných situáciách, napríklad po živelných pohromách. Tešíme sa, že sa tento projekt podarilo rozhýbať ešte v predvianočnom období.

Pomáhame znevýhodneným

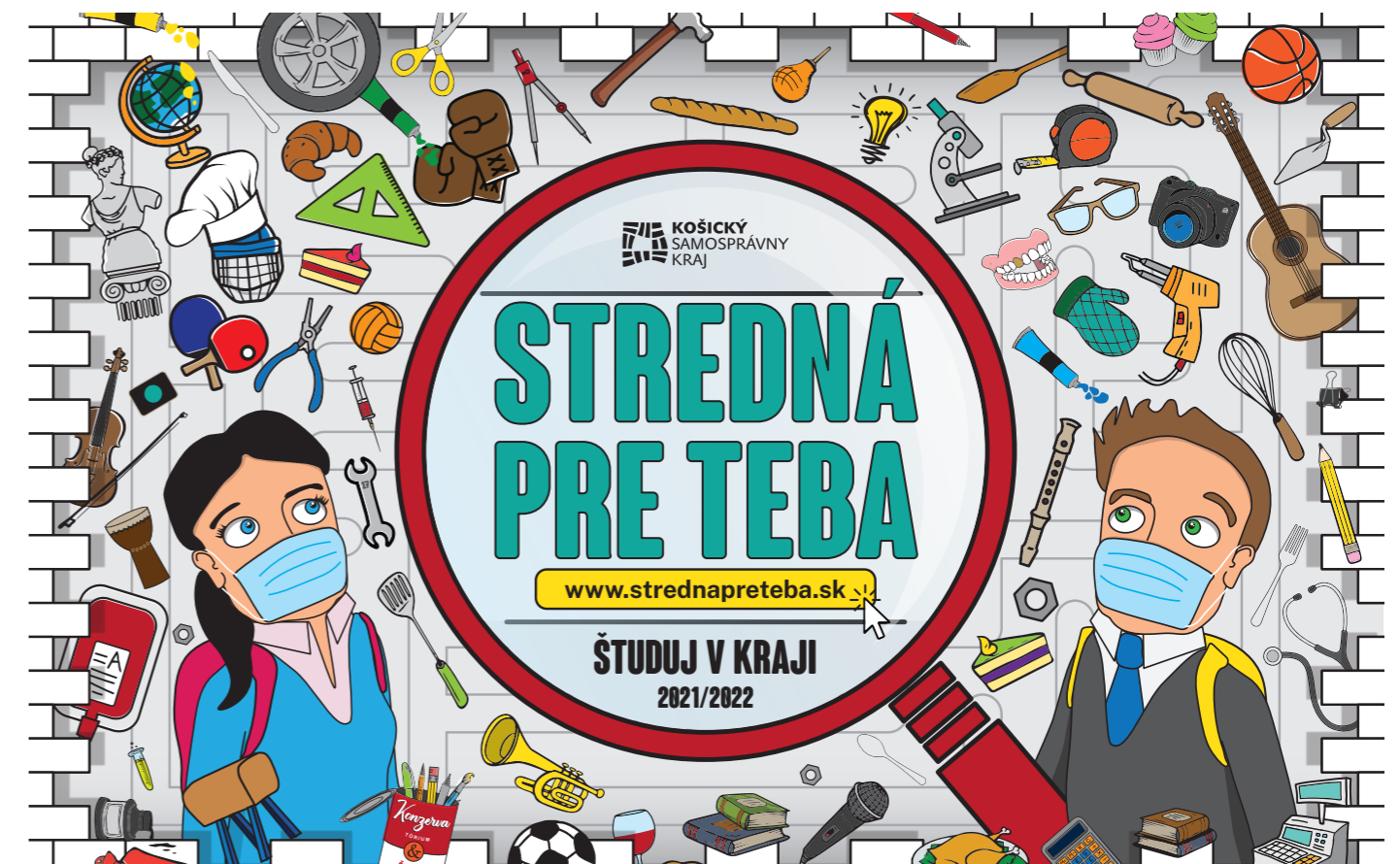
Máte doma alebo vo firme funkčné notebooky, počítače či tablety, ktoré už nepoužívate? Dajte im druhú šancu a pomôžte stredoškólakom zo sociálne slabších rodín kvalitne sa vzdelávať z domu.

Aj žiaci 63 župných stredných škôl v Košickom kraji sú pre pandemické opatrenia od 12. októbra 2020 odkázaní na dištančné vyučovanie. No nie každý má na vzdelávanie z domu vhodné podmienky. Nevýhodu pociťujú žiaci zo sociálne slabších rodín, ktorí nemajú potrebnú techniku pre plnohodnotné vzdelávanie z domu. Školy už v rámci svojich možností zapožičali niektorým znevýhodneným žiakom vlastné notebooky. Majú však obmedzený limit a nedokážu naplniť potreby všetkých.

Chcete pomôcť aj vy?

Ak máte záujem darovať notebook, počítač či tablet žiakom zo sociálne slabších rodín, ozvite sa nám na pomahame@vucke.sk. Vopred ďakujeme!

Košický samosprávny kraj sa preto rozhodol podať pomocnú ruku. Oslovili sme kľúčové firmy v IT sfére v Košickom kraji s výzvou, aby nepoužívanú techniku darovali našim znevýhodneným žiakom. Prvá zareagovala už po pár hodinách a prisľúbila 100 notebookov pre žiakov župných stredných škôl. Podľa informácií od riaditeľov by však naše školy potrebovali približne 1 100. Zbierka preto stále trvá. Vybierané notebooky postupne distribuuje na školy.

Súčasnť

Cesta v okolí Gregorovho prameňa

Koľko kilometrov
ciest sme opravili?

2017 - 24 km

2018 - 72 km

2019 - 88 km

2020 - 80 km

Šliapli sme na pedál pri opravách ciest a mostov

Ani pandémie nezastavila cestárov pri opravách ciest a mostov v Košickom kraji.

Župa v tomto roku opravila viac než 80 kilometrov ciest, čo sa rovná vzdialenosti z Košíc do Sobrance. Vo väčšine prípadov išlo o cesty III. triedy, ktoré neprešli väčšími opravami od svojej výstavby. Mnohé teda mali aj viac ako 60 rokov. Vďaka súvislým opravám, veľkoplošným vysprávkam alebo komplexným rekonštrukciám majú nové asfaltové koberce cesty na Gemeri, Above, Zemplíne aj na Spiši. Okrem opráv ciest sa župa zamerala aj na opravy

priepustov či oporných múrov. V tomto roku sa podarilo dokončiť rozsiahlu rekonštrukciu priepustu v lokalite Gregorov prameň. Nový oporný múr pribudol aj v obci Hrabušice na Spiši. V porovnaní s predošlým obdobím sa zvýšilo aj tempo opráv mostov. Župa opravila alebo dokončuje opravu 12 mostov, do ktorých investovala vyše 5 miliónov eur. Finančne najnákladnejšou bola oprava mosta medzi Strážskym a jeho časťou Krivošťany, ktorého časť sa v októbri 2019 zrútila.

Mimoriadne finančné prostriedky musel kraj presúvať aj v roku 2020, kedy pre havarijný stav uzavrel most medzi Kysakom a Veľkou Lodinou. Ten sa následne tiež zrútil. Kraj okrem toho obnovil činnosť mostných čiat, ktoré kontrolujú stav mostov, realizoval statické skúšky a pripravoval projektové dokumentácie na rekonštrukcie ďalších mostných konštrukcií. V budúcom roku chce do opráv ciest a mostov investovať z vlastných zdrojov 40 000 000 eur.

V Košickom kraji vznikne Kreatívne centrum

Kraj získal na projekt 18 000 000 eur z IROP.

Ministerstvo kultúry koncom roka 2020 schválilo žiadosť Košického samosprávneho kraja na vybudovanie Kreatívneho centra. Vyrásť by malo v priestoroch bývalej tabakovej továrne na Strojárskej ulici v Košiciach, kde v súčasnosti sídli aj najväčšie nezávislé kultúrne centrum na Slovensku Tabacka Kulturfabrik. Vďaka finančným prostriedkom, ktoré župa získala z Integrovaného regionálneho operačného programu, bude budova zrekonštruovaná, pribudnú inovatívne technológie, priestory na školenia, moderné ateliéry aj priestory na scénické a vizuálne umenie. Tvorivý potenciál tu budú rozvíjať študenti, absolventi umeleckých odvetví, kreatívni pracovníci, umelci aj podnikatelia

v kultúrnom priemysle. „Výhodou Kreatívneho centra bude tiež to, že vytvoríme inkubátor na podporu podnikania, ktorý môže výrazne pomôcť nezaradovanej kultúre, napríklad pri ich podnikateľských plánoch. Okrem kreatívnych odvetví, ako media art a dizajn, chceme dať priestor aj tradičným remeslám a kultúrnemu dedičstvu, ktoré bude mať v zrekonštruovaných priestoroch svoje zastúpenie,“ informoval vedúci odboru projektov a investícií Úradu KSK Peter Harčarik.

Košický samosprávny kraj pracoval na tomto projekte viac ako tri roky, výzva mala byť pôvodne vyhlásená

ešte v roku 2017. Svetlo sveta však napokon uzrela až v decembri 2019. Eurofondy na vybudovanie Kreatívneho centra bude môcť župa čerpať do roku 2023. Nakoľko v časti budovy, kde sa má projekt realizovať, nie je kúrenie ani sociálne zariadenia, pôjde o finančne nákladnú rekonštrukciu. Kraj na tento projekt získal takmer 18 miliónov eur.

Okrem Košického samosprávneho kraja získal finančné prostriedky na kreatívne centrá aj Trnavský samosprávny kraj, mesto Trenčín a Rozhlas a televízia Slovenska, ktorá by mala zrealizovať tento projekt v Banskej Bystrici. Celkovo bude pre rozdelených 43,5 milióna eur.

Sviatočný stôl z našich regiónov

Okrem stromčeka, kolied či zvykov sa v našich domácnostiach na Vianoce rok čo rok šíri vôňa tradičných jedál. Tie sú rôznorodé a líšia sa aj v našom kraji. Posúďte sami, ponúkame vám recepty z Abova, Gemera, Spiša aj Zemplína. Aj keď sú Vianoce sviatkami ducha a nie brucha, tradičné dobroty dotvárajú tú správnu atmosféru.

Langoše lekvárové, tvarohové a kapustové z Abova

Plnené langoše patria k typickým jedlám z Vyšného Čaju neďaleko Košíc. Gazdiné ich ako výslužku ponúkali koledníkom, ktorí chodievali od domu k domu, namiesto zákuskov a peňazí.

Cesto

1 kg výberovej polohrubej múky, 75 g masla, 0,75 l mlieka, 100 ml oleja, 125 g Palmarínu, 3 žĺtky, 1 ks droždie, 2 hrste cukru, 2 celé vajčka na potretie

Postup

Pripravíme si kvások a zamiesime cesto, podľa potreby prilejeme mlieko. Vláčne cesto necháme kysnúť 15 - 20 min. Vykysnuté ho preložíme na dosku, vypracujeme a rozdelíme na bochníky. Rozvaľkané ho a dáme na plech a rozotrieme plnku. Kraje preložíme po stranách, potrieme vajčkom a necháme podkysnúť. Ak pripravujeme kapustový langoš, tak cesto vypracujeme do kruhu, pridáme kyslú kapustu, ktorú sme predtým podusili do mäkka na cibulke. Vychladenú ju zabalíme do bochníka a rozvaľkáme. Pečieme vo vyhriatej rúre 15 - 20 min, pri teplote 180°C. Upečené langoše potrieme roztopeným maslom.

Plnka tvarohová

500g tvarohu, 3 žĺtky, 1 balíček vanilkového cukru, hrozienka, štipka soli, cukor podľa potreby

Plnka lekvárová

Ak je lekvár tuhý, rozvaríme ho s trochou vody.

Plnka kapustová

Kyslú kapustu podusíme na cibulke, pridáme čierne korenie a soľ podľa potreby.

Vianočný kysel' z Gemera

Kresťanské cirkvi na Štedrý deň nariadovali dodržiavať pôst a hodovanie nastalo až večer alebo po návrate z chrámu. Traduje sa však, že december bol spätý so zabíjačkami. Použiť z prasiatka všetky dobrôtky na jednom tanieri v polievke zvanej Vianočný kysel' bolo tradíciou v Čiernej Lehote neďaleko Rožňavy.

Potrebujeme

čerstvé a údené bravčové mäso nakrájané na väčšie kusy, kosti a pokrájané opálené bravčové kožky, údená domáca klobása, jaternicu, škvarky, soľ, celé a mleté čierne korenie, cibuľu, cesnak, bobkový list, ocot, hladká múka

Postup

Do hrnca s vodou dáme variť najprv údené mäso, potom pridáme kožky a čerstvé mäso, korenie, bobkový list, celú cibuľu a cesnak. Keď je všetko už polomäkké, pridáme za hrst škvariek, klobásu a jaternicu vcelku. Z hladkej

múky si pripravíme suchú zápražku. Opražíme múku bez tuku. Po vychladnutí zalejeme studenou vodou a pretlačíme cez sitko, aby neboli hrudky. Kysel' zahustíme takto pripravenou zápražkou, dochutíme soľou a octom. Mäso, klobásu a jaternicu vyberieme z hotovej polievky, nakrájame a dáme priamo do nachystaných tanierov tak, aby sa ušlo každému.

Vedeli ste, že?

Štedrý večer mal síce jeden význam, ale viacero pomenovaní: najviac Kračun, Vilija, Hody, Vilija večur, niekde Dohviezdny večer.

Vínové koláčiky zo Zemplína

Zemplín je známy svojou Tokajskou oblasťou. Na sviatočnom stole preto ani v súčasnosti nesmú chýbať koláčiky s prímiesou lokálneho kvalitného vína.

Cesto

250 g Palmarínu, 300 g hladkej múky, 7 polievkových lyžíc bieleho suchého alebo polosladkého vína, práškový cukor na obalovanie

Postup

Všetky suroviny spolu zmiesime, vypracujeme z cesta guľu, ktorú zabalíme do fólie a dáme do chladu odpočívať na niekoľko hodín. Potom cesto rozvaľkáme a vykrajujeme kolieska alebo iné tvary. Ukladáme na plech a pečieme pri 180°C a ešte teplé obalíme v práškovom cukre.

Vianočná lokša z Kluknavy zo Spiša

Na vianočnom stole v mnohých častiach Košického kraja nesmeli chýbať bobaľky. V obci Kluknava neďaleko Gelnice však zvykli robiť lokšu,

na ktorú postačovalo aj suché pečivo. Ničím sa nepletvalo a aj na sviatky sa zužitkovalo všetko, čo bolo poruke.

Potrebujeme

vodu, 2 lyžice cukru, mak, sucháre, hrozienka

Postup

Najprv prevaríme vodu s dvoma lyžicami cukru a urobíme sladký sirup. Pomelieme mak na posýpku. Sucháre nalámeme na kúsky do misky, pridáme pomletý mak a zalejeme prechladnutým sirupom. Kto chce mať lokšu sladšiu, môže si pridať viac cukru alebo aj hrozienka.

Na Štedrý deň gazdiné najprv upiekli chlieb na celé sviatky, v niektorých dedinách toľko, koľko mala rodina členov. Po chleboch nasledovali koláče. Pre dobytok sa piekol posúch - nízka nekysnutá placka s rôznymi plodinami. Kým gazdiné s dcérami a nevestou chystali dobroty, gazda sa postaral o statok, doniesol stromček, ktorý stál v rohu izby na lavici alebo sa zavesil nad stôl.

Zimné potulky svetovým krajom

Tipy na spoznávanie ľadových zákutí Slovenského raja spojené s nordic walking

Tak ako v lete, aj teraz v zime bude musieť zodpovedná väčšina z nás meniť svoje zaužívané dovolenkové tradície. A možno podobne ako pred pol rokom, kedy sme objavovali, že na dosah našich domovov sú aj zábavnejšie možnosti trávenia voľného času, než opekanie sa na preplnených plážach, aj teraz prídeme na to, že voľné dni zimných mesiacov sa dajú zažiť inak než vystávaním v nekonečných radoch pred lyžiarskymi vlekmí. Ak o tom uvažujete, ponúkame na výber niekoľko výletov, ktoré organizuje Krajská organizácia cestovného ruchu Košice Región Turizmus. Jej sprevádzaná skupinová zimná turistika ponúka spoznávanie

zimných krás Slovenského raja spolu so stále populárnejším nordic walking.

Zimné rozprávky s nordic walking

Ešte pred niekoľkými rokmi vzbudzoval v mnohých z nás pobavený úsmev pohľad na ľudí, ktorí si v prírode vykračovali s dvomi palicami. Doba však pokročila a stále viac ľudí sa stáva aktívnym fanúšikom nordic walking. Netýka

sa to len tých, ktorí chcú schudnúť, nakoľko severská chôdza je v spaľovaní kalórií o 46 percent účinnejšia než klasická. Chôdza s palicami je aj zdraviu prospešná. Zapájajú sa pri nej vnútorné svaly okolo chrbtice a celá horná časť trupu. Pri severskej chôdzi aktívne pracuje až 90 percent svalov v tele. Dôležitá je však správna technika. Ak sa ju chcete naučiť, nadýchať pritom čerstvého vzduchu a užiť si krásne zákutia Slovenského raja, odporúčame naše výlety zimnou rozprávkou s nordic walkingom. Na ich začiatkoch sa čo to dozviete o teórii severskej chôdze, počas ktorej bude odprezentovaná jej správna technika. Telo si zahrejete

rozvičkou a nordic walking jógou. 18. decembra a 16. januára sa potom spolu s inštruktorkou vyberiete zo Stratenej na Veľké a Malé Zajfy. Výlet v Stratenej je naplánovaný na 27. februára. Počas neho prejdete Stratenským kaňonom, ktorý tvorí úžina vytvorená riečkou Hnilec, obklopená vápencovými bralami. Cestou sa môžete na náučných paneloch dozvedieť viac o histórii, geológii, faune a flóre kaňona. Zostúpíte z neho do osady Dobšinská ľadová jaskyňa. Ak budete mať chuť a kondíciu, môžete sa z nej vybrať na náučný chodník Dobšinský chotár, ktorý umožňuje spoznať históriu tamojšieho baníctva, hutníctva a lesníctva. Hneď v jeho blízkosti je aj náučný chodník Mokrade Hnilca, ktorého malebné zákutia stoja za prechádzku v každom období roka. Ak náhodou ešte nemáte alebo si zabudnete palice potrebné na severskú chôdzu, nemusíte sa báť, na začiatkoch výletov si ich budete môcť vypožičať.

Rajské vyhlídky z Havranej skaly

Ak chcete zažiť začiatok budúceho roka s nadhľadom, odporúčame 2. januára a 6. februára výlet na Havraniu skalu. Je jedným z najvyšších vrchov a podľa mnohých aj najlepším vyhlídkovým miestom Slovenského raja. Vyšľapeme na neho zo Stratenej cez Sokoliu a Marčekovú

skalú s medzizastávkou pri Občasnom prameni. Z Havranej skaly sa spustíme dolu cez Veľké a Malé Zajfy k Stratenskej píle. Túra skončí tam, kde začala, v Stratenej, ktorá bola v minulosti známou baníckou a hutníckou osadou s vysokými a unikátnymi pecami. Pred samotným výstupom na Havraniu skalu, ktorý počas výletu nemusíte absolvovať, odporúčame zväziť vašu aktuálnu kondíciu. Nezabudnite na pevnú zimnú turistickú obuv a pri samotnom výstupe aj na protišmykové návleky. Určite neofrľete ani turistické palice, ktoré vám budú počas trasy vítanou oporou.

Rajské rebríky v Zejmarskej kotline

Kondične aj technicky zdatným potulkárom odporúčame poznačiť si v kalendári 23. január a 20. február. Ich šikovnosť a vytrvalosť bude v týchto dňoch odmenená spoznávaním očarujúcich miest, ktoré ponúka výlet do Zejmarskej rokliny. Táto jediná sprístupnená roklina južnej časti Slovenského raja ponúka typickú turistiku po tejto časti Košického kraja spojenú s absolvovaním lávok, rebríkov a stupačiek s dúfajme, zamrznutými vodopádmi. Vytvoril ju potok vytekajúci z planiny Geravy, ktorý vybudoval niekoľkostupňovú

Vstupenky

Upozorňujeme, že vstupenky na tieto organizované výlety si je potrebné zakúpiť vopred. Ich počet môže byť obmedzený podľa aktuálnych opatrení.

Vstupenky na organizované výlety sú dostupné na stránke vylety.kosiceregion.com alebo v regionálnom informačnom bode na Hlavnej 48 v Košiciach.

sústavu vodopádov. Najvyšším je Nálepkov vodopád, ktorý meria 22,5 metra. Vyrazíme zo stanice Dedinky, z ktorej sa dostaneme cez Biele vody až na planinu Geravy. Tvoria ju horské lúky a polianky ohraničené vrcholmi Suchého vrchu, Červenej skaly, Holého kameňa a Gačovskej skaly. V miestnom horskom hoteli si oddýchneme a vrátime sa cez Veľké a Malé Zajfy do Stratenej. Pre úspešné a bezpečné zdolanie trasy s prevýšením 550 metrov opäť odporúčame pevnú turistickú obuv a zimné návleky.

Nezabúdajme na bezpečnosť

Ak sa rozhodnete absolvovať niektorú z našich organizovaných zimných potuliek, nezabúdajte na bezpečnosť. Nakoľko výlety povedú horským terénom, každý účastník musí mať zabezpečené cestovné poistenie do hôr. Zároveň musí byť vybavený aj potrebným výstrojom. Nepochybuje, že za absolvovanie týchto nevyhnutností budete odmenení krásnymi zážitkami, ktoré počas výletov zažijete. A keď po návrate domov budete oddychovať pri teplom čaji alebo niečom výdatnejšom, možno si opäť raz položíte otázku: „Ako je možné, že sme niečo také krásne, tu, u nás doma, ešte doteraz nevideli?“

